

АДЫГЭ

1923-рэ илъэсым
гъэтхалэм
кыщегъэжыгъэу
кыдэклы

МАКЪ

№ 218 (22907)

2023-рэ илъэс

ШЭМБЭТ

ШЭКИОГЪУМ и 25-рэ

ОСЭ ГЪЭНЭФАГЪЭ ИЭП

6 +
тисайт

WWW.ADYGVOICE.RU

тихытыу нэклубгъохэр

Адыгэ Республикэм и Правительствэ игъэзет

БлэкIыгъэм инэкIубгъуакIэхэр

А. Гусев

Непэ Адыгеир археологхэмкIэ шьолпыр гъэшлэгъон — республикэм ичIыналъэ культурнэ кIэн мини 4,2-рэ щагъэунэфыгъ, пчъагъэм щыщэу мини 3,9-р археологием исаугъэтых.

Мыекъопэ археологическэ культурэм ищыпэуатэу Николай Веселовскэм илофшлагъэхэм яхъатыркIэ адыгэхэм япэсэрэ чIыгу зыфэдэ къэмыхъугъэ культурэм икушъэу дунаим щызэлашIагъ. Ар кызыухъугъэр илъэси 175-рэ хъугъэ.

1897-рэ илъэсым академикэу Н. И. Веселовскэм Мыекъопэ Iуашъхъэу Ошъадэ етIэн Iофшэнхэр щыригъэкIокIыгъэх.

Тиэрэ ыпэкIэ я IV-рэ илъэс миным ия 2-рэ Iах инэпэепл тарихъ пкыгъо пчъагъэхэу Iуашъхъэм кыщычIыхыгъэхэм джэрз пасэм илъэхъан Темыр Кавказым ищыIэкIэ-псэукIэ зыфэдагъэм ащ инэпIэхъ кызылуихыгъ.

Непэрэ мафэхэми археологхэм янэплэгъухэр Адыгеим зыфещэ, тишьолпыр ипашэхэми мы лъэныкъом аналэ тет.

«Тарихъым ишыхъатхэр тыухъумэнхэм тыдэлажъэ, археологическэ зекIо лъагъохэм хахъо ятэгъэшIы, ушэтынхэм апае къэралыгъом ишIэныгъэлэжъ анахъ пэрытхэр къетэгъэблагъэх. Мы илъэсым анахъ

макIэмэ археологическэ тIэн IофшIэн 30 республикэм щырекIокIы. ЗекIо зыгъэпсэфыплэшхом ишIын кыдыхэлъытагъэу ахэр зэхашэнхэр хабзэ», — кыыхыгъэщыгъ Адыгэ Республикэм и ЛIышъхъэу Къумпыл Мурат.

Джащ фэд КъокIыпIэм икъэралыгъо музей инаузнэ IофышIэу Кирилл Днепровскэмрэ мы музей и Темыр-Кавказ къутамэ шылэжъэрэ Кирилл Еременкэмрэ зэкIыгъухэу ДжэгIокIо гъэхъунэм щырагъэкIокIхэр археологическэ IофшIэнхэр.

ПстэумкIи мы илъэсми къэклорэ гъэми археологическэ чIыплэ 16-р гъэхъунэм щауплэ-

кIушт. Ащ ит Iуашъхъэхэм язбзылфыгъэ хъадэгъэтIыпIэ шIэныгъэлэжъхэм кыщагъотыгъ. Пэшлорыгъэшъэу зэрагъэунэфыгъэмкIэ, пкыгъоу кычIахыгъэхэр я 15-рэ лIэшIэгъум инэпэеплхэу алытэ ыкIи Шытхалэ культурэм рапых. Ахэр: чыIухэр ыкIи дышъэпсегъэшъоу гъэ тыжынкIэ зышъхалэ гъэдэхэгъэ адыгэ палом илахъхэр.

«Iуашъхъэм кычIэтхыгъэхэр гъэшлэгъоны зышIырэр ащ фэдэхэр бэрэ кызэрэтымыгъотыхэрэр ары. Теубытагъэ тIлэп, ау палом монгол лъэлкыим ишIыкIэ теплэ иI. Джащ фэдэу дышъэ ыкIи тыжыин Iудэнэ

Iахъхэр ащ кычIэтхыгъэх. ТызэрегуцафэрэмкIэ, бзылфыгъэ хъадэм щыгъыгъэм е техъон фашIыгъагъэм ахэр щыщых», — кыыхыгъэщы археологическэ IофшIэнхэм адэлажъэу, КъокIыпIэм икъэралыгъо музей и Темыр-Кавказ къутамэу Адыгеим щыIэм илофышIэу Кирилл Еременкэм.

Археологическэ IофшIэнхэм ауж блэкIыгъэм инэпэепл пкыгъохэр зэкIэ КъокIыпIэм икъэралыгъо музей икъутамэ Iэклагъэхъажыщтых ыкIи тичIыгу итарихъ инэкIубгъохэр зэтэгъэуцожыгъэнхэм фэлэжъэщых.

АНЦОКЪО Ирин.

Адыгеим цыфхэр зэрешаллэх

М. Гордышов.

«Урысыер» зыфилорэ Дунэ кьэгъэлъэгъон-форумэу кьэралыгъом икьэлэ шъхьалэ кьыщызэуахыгъэм амалы-шлукхэр кьетых шьолъырхэу Урысыер кьэзыгъэпсыхэрэм акультурэ, гъэхьагъэхэу ялэхэм, яцыфхэм нэлъасэ уафэхъунымккэ.

Ащ имызакъоу зыгъэпсэ-фыгъо уахтэр зыщыбгъако пшюигъомккэ ащ теубытагъэ цыпшышъуцт. Мы мазэм и 4-м Москва и ВДНХ кьыщызэуахыгъэ кьэгъэлъэгъоным нэбгырэ миллионым нахьыбэ еплъыгъах.

Адыгэ Республикэм игъэлъэ-

гъуаплэ Урысыер ишъолъырхэр зычлэт я 75-рэ павильоным зэрэхэтым фэгъэхьыгъэу ис-циальнэ нэклубгъохэм кьащило-тагъ Къумпыл Мурат.

«Адыгеим иэкспозициие уасэ фашлын альэкыгъ тикъэралыгъо ичлплэ зэфэшъафхэм кьары-кыгъэ нэбгырэ минипшл пчъа-гъэмэ. Экономикэм, псауныгъэм икьэуэхумэн, спортым, мэкъу-мэщым альэныкьоккэ тирес-публикэ гъэхьагъэу илэхэр ащ зэрэщадгъэлъэгъухэрэм имы-закъоу, лэрышл акылыр гъэ-федагъэу «кьащышлщтымккэ» тадэгъуащэ, егъэджэнхэр афы-

зэхэтэцэх, тикультурэ, тыкьызэ-рашлэжышл пкьыгъохэм афэтэ-гъэнэлъасэх, тыхабзэхэр кьафэ-тэуатэх, тичлыопс ятэгъэлъэ-гъу», — кьытхыгъ Лышъхъэм.

Шъугу кьэдгъэкыжынын, тикъэгъэлъэгъон игупчэ итыр Мыекъопэ археологическэ куль-турэм инэшанэхэмккэ шлыгъэ арт-объектэу Адыгеим ибыракъ кьэзыгъэлъагъорэр ары. Тилэ-пэлэс цлэрылоу Еутых Асе имакет ар техыгъ.

Къыхьашт мазэм, тыгъэгъа-зэм, тишъолъыр имакет кьэгъэ-лъэгъоным цызэхашъцт. Джырэ уахтэм игъэклотыгъэу Адыгеим

ащ зыфегъэхьабыры. Респуб-ликэм и Лышъхъэ кьызэриты-гъэмккэ, мэфэккэ, лфым ехьылэ-гъэ, интерактивнэ лфотхьабзэ-хэр зэхашъцтых, ахэм кьады-хэлъытагъэу тигъэхьагъэхэр

кьагъэлъэгъоцтых, кьеклопэрэ пстэури тикультурэ фагъэнэлэ-сэцт, тиреспубликэ гохь кьы-зэрэклотышъуцтхэ путевкэхэр зэрылътхэ зэнэкьокъухэр зэхашъцтых.

Шушлэ лэпылэгъур зэпыурэп

Хэушъафкыкыгъэ дзэ опера-циейм ишъолъыр цылэ дзэ-кьулыкьушлэхэм апае шушлэ лэпылэгъур лыгъэклотэгъэ-ным епхыгъэ лфотхьабзэхэр Адыгеим цызэрэхьэх.

Ветеранхэм я Мыекъопэ Со-вет я 5-рэ шушлэ лэпылэгъур цагъэхьабырыгъ. Кьэлэ адми-нистрациейм ипачэ игуадзэу, ветеранхэм я Совет итхьаматэу Юрий Томчак кьызэрэхьыгъэ-щыгъэмккэ, бэмышлэу цылэгъэ пленумым зыкыныгъэ ахэлъэу цаштагъ шушлэ лэпылэгъур алэ-клэгъэхьэгъэным фэгъэхьыгъэ унашъор.

Хэушъафкыкыгъэ дзэ опера-циейм ишъолъыр кьулыкьур цы-зыхьырэ дзэклолхэм апае цы-гъын фабэхэр, гъомылапхэхэр, псыр ыккэ бензинккэ лф цышлэрэ электрогенераторхэр афатлуп-цыгъэх. Сомэ мини 100 фэдиз шушлэ лэпылэгъум тефагъ.

Кьызэрэхьагъэщыгъэмккэ, хэ-ушъафкыкыгъэ дзэ операциейм цылэхэм апае лэпылэгъум епхы-гъэ лфотхьабзэхэр зэрэхьэхэ зэхьум дзэклолхэм яшлэогъо-ныгъэхэри ялэлухэри кьыда-лътытагъэх.

Хэгъэгу зэошхом хэлэжъа-гъэхэм, блокаднэ Ленинград цыпсэуцтыгъэхэм, фашист конц-лагерьхэм ачлэсыгъэхэм, дзэ-кьулыкьушлэхэу пенсием кьуа-гъэхэм, хэбзэхьумэккэ кьулы-

А. Балабасъ.

кьухэм лф ащызышлагъэхэм шушлэ лэпылэгъум игъэхьабырын ялахь хашлхьагъ.

— Тиветеранхэр цыф гумэ-кыплэу цытых. Шушлэ лэпылэ-гъум игъэхьабырын зэрэклорэр зызэхьым ежъхэм яшлэуагъэ кьагъэклонэу рахъухьагъ. Хэти фэлъэкыштыр кьырихьыллагъ, — кьылуагъ Юрий Томчак. — Пкьыгъо зэфэшъафхэу афадгъащэхэрэм анэмыклэу дзэклолхэм, офицерхэм, гуфа-кдохэм сэлэм фабэ афятэ-гъэхьыжы. Псауныгъэ пытэ ялэнэу, бэгъашлэ хьунхэу тыфай, псаухэу ядэж кьагъэзэжынынэу ахэм тэжэ.

Юрий Томчак кьызэрэхьыгъэ-

щыгъэмккэ, цыфхэр кьызэра-фэгумэкыхэрэр лъэшэу гуапэ ащэхэу тидзэклолхэм.

— Ти Хэгъэгъушхоу Урысые закьор арэп тидзэклолхэм кьа-гъэгъунэрэр, ащ зэлыуытырэ члплэшхом цыпсэурэ нэбгырэ пэлчэ ахэм кьаухьумэ. Мыщ фэдэ шушлэ лэпылэгъур тикла-лэхэм залэклахьэккэ, агу нахь зыкьелэты, кьафэгумэкыхэу кьызэракъотхэр нахь зэхашлэ. Хэгъэгъушхом ахэр шу зэриплэ-гъухэрэр ыккэ зэрэжэрэр ашлэ, — кьылуагъ Юрий Томчак.

Шушлэ лэпылэгъур дзэкьулы-кьушлэхэм алэклагъэхьагъ.

Александра БАЛАБАСЪ.

Кьызэузыхэрэм кьахэхьуагъ

Пэтхьу-лутхьум даклоу зэпа-хырэ узэу коронавирусыр республикэм джыри кьыще-кьоккы.

Ащ епхыгъэу эпидемиологием изытет кьытедгъэгъушылагъ щэ-факдохэм яфитыныгъэхэр ыккэ цыфым игупсэфыныгъэ кьэу-хьумэгъэнхэмккэ Федеральнэ кьулыкьум и Гъэлорышлалэу Адыгэ Республикэм цылэм эпи-демиологие лыплъэнымккэ иотдел ипачэ игуадзэу лэшынын Нэфсэт.

Ащ кьызэрэхьыгъэщыгъэмккэ, бжыхьэ лъэхьаныр кьызежъэм, ковидыр кьызэузыхэрэм япчъа-гъэ нахь хахъоу фежъагъ, ау эпидемиологие шэпхэ гъэнэ-фагъэхэм ашъхьадэкырэр.

— Зэпахырэ узэу коронави-русыр икыгъэ я 46-рэ тхьа-мафэм нэбгырэ 31-мэ кьаха-гъэщыгъ, — ело лэшынын Нэфсэт. — Ащ ыпэрэ тхьама-фэми нэбгырэ 31-рэ атхыгъэр. Тхьамафэ кьэс коронавирусыр кьызэузыхэрэм япчъагъэ зэ-блэхьугъэ мэхьу. Узыр анахьэу кьызэхьагъэщыхэрэр ныбжэ зилэ-хэр ары, клэлэцлыкьлоу кьы-зэутэкыгъэр зырыз дэд. Ковид лъэпкьэу «омикронь» ары сьмаджэхэм кьахьагъэщырэ.

Мы пчъагъэхэр нахьыбэнккэ хьун, сыда плэмэ экспресс-тес-тым коронавирус цыфым илэу кьыгъэлъэгъуагъэми, узыр кье-

мыхьыплэкы зыхьуккэ лабора-торнэ уплэккун аримыгъэшлэу мэхьу. Экспресс-тестхэм яшлэ-гъэккэ такьыкы 10 — 15-м кьыклоцл зэпахырэ узэхэм ащы-щэу грипплэу А-р ыккэ В-р, ко-ронавирусыр сьмаджэм илэмэ кьашлэн альэккы.

Джаш фэдэу тигушылэгъу кьызэрилуагъэмккэ, тыгъэгъазэм жьугъэу кьеклокырэ узэхэм ащыщ сьмэджэщым кьышамы-убытыгъэ тхьабыл плъыр-стыр узыр (пневмониер). Ау зигугъу кьэтшырэ тхьамафэми ар нэ-гырищмэ кьаузыгъ.

Бжыхьэ лъэхьаныр кьызиыхьа-гъэм кьыщегъэжъагъэу гриппыр кьеутэкыгъэу зы нэбгырэ сы-мэджэщым члэфагъ. Ащ гриппым пэуцужьырэ вакцинэр хэлъы-гъэп. Ари хьужьы, кьычлэккы-жыгъ.

Щэфакдохэм яфитыныгъэхэр ыккэ цыфым игупсэфыныгъэ кьэухьумэгъэнхэмккэ Федераль-нэ кьулыкьум и Гъэлорышлалэу Адыгэ Республикэм цылэм цыфхэм зафегъазэ зэпахырэ узэхэм зышаухьумэнэу, общест-веннэ ыккэ цыфыбэ зыщызэрэу-гъоирэ члплэхэм нахь маккэу клонхэу, ащ фэдэ члплэхэм нэгьулхьор ащагъэфедэнэу, алэ-хэр бэрэ атхьабылхэу ыккэ жьы кьабзэр унэм рагъахьэзэ ашлынэу.

ЛЭШЫНЭ Сусан.

Шэклогум и 26-р — ным и Маф

**Адыгэ Республикэм щыпсэхуу
лътэныгъэ зыфэтшыхэрэр!**

**Ныбджэгъу лъапхэр!
Тибзильфыгъэ гохьхэр!**

Мафэ! шлагъу гүфэбэныгъэ зыхэлъым — ным и Мафэ фэш! тышүфэгүш!о!

ТицылэныгъэкӀ анахь кытпӀэблэгъэ ыкӀи тилъэпӀэ цыфым — тӀанэ, зӀкӀэ Адыгеим щыпсӀурэ бзылф-фыгъэхуу щылэныгъэ язытыхэрэм ыкӀи кӀэлэцӀыкӀу-хэр зыплӀхэрэм инӀу тызӀрафӀразэр кӀэтонымкӀэ мыр ушхьагъу дӀэгъу.

Анахьу тызӀрафӀразэр сабыибӀэ зилӀ ныхэр ыкӀи янӀ-ятӀхэр зышхьарымытыж кӀэлэцӀыкӀу хэр зыплӀрӀэ

унагъохэр ары. Шьо шьуихьупхьагъэрэ шьуиблӀна-гъэрӀкӀэ лътэныгъэхуу кӀэжӀулӀжыгъ.

ЗыкӀулыкӀу пшӀэрытӀ агъэцӀкӀэзӀ фӀхыгъэ кӀалӀхэр, непӀэ тихӀэгъу кӀэзыухьумӀрӀэ лӀыхьужхэр зыплӀгъэ ныхӀэм лӀхьанчӀу шхьащӀэ афӀтӀэшӀы. ПшӀыр зы-мышӀӀэр, акъылым рыгъозӀрӀэ тӀанӀхэр егъашӀэм ти-щысӀетехыплӀщтых, ахӀэм шӀулъэгъу якӀалӀхӀэм афы-рялӀмӀрӀэ зӀрарыгъушхӀохӀмӀрӀэ кӀӀгъӀэкъонышхӀо хьуцтых якӀулыкӀу пшӀэрылӀхэр зӀрифӀшӀуашӀу ахӀэм агъэ-цӀкӀӀӀхӀэмкӀэ.

ТӀанӀхэр ыкӀи тӀанӀжӀ лъӀплӀхэр! ДжӀэныкӀо машӀор шьо кӀэшьоухьумӀ, цыфыгъэ шӀӀпхӀэ дахӀхӀэм кӀэлӀ-цӀыкӀу хэр арышӀогъэгъуазӀх, яхӀэгъу шӀу альӀгъунӀу, фӀшӀыпкӀӀхӀу, Адыгеим ыкӀи Урысыем янеущӀрӀэ

мафӀэ зыфӀдӀэщтымкӀэ пшӀӀэдӀкӀыжӀ ахьыным фӀхьа-зырынхӀу шьогъасӀх.

Шьуимурад дахӀхэр кӀыжӀудӀхьунхӀу, шьуикӀӀ-лӀцӀыкӀу хэр кӀызӀрӀэшӀуфӀгумӀкӀыхӀэрэм ренӀу шьу-гӀхэр кӀыгъӀфӀбӀӀхӀу шьуфӀтӀӀо!

Псауныгъэ пытӀ, насып, щылӀкӀӀшӀу шьуилӀӀнӀу, шӀоу щылӀр зӀкӀэ кӀыжӀудӀхьунӀу тышӀуфӀлӀало!

**Адыгэ Республикэм и ЛӀышхьӀу,
Урысые политическӀэ партиӀеу «ЕдинӀ РоссиӀем»
и Адыгэ шьольыр кӀутамӀ и СекретарӀу
КЪУМПӀЫЛ Мурат**

**Адыгэ Республикэм и КӀӀралыгъо Совет —
ХасӀэм и ТхьаматӀу Владимир НАРОЖНӀР**

Иунагъо ибаинныгъ

ХабзӀ зӀрӀхьугъу, шӀеклогум иаужырӀэ тхьаумафӀэ ным и МафӀэ хагъӀунӀфыкӀы. Мы мафӀӀыр анахь мӀхьанӀшхӀо зилӀхӀэм ащыщ. Ным ишӀулъэгъу, гукӀӀгъоу хӀӀыр зӀкӀӀми анахь лъӀпӀ.

Ным и МафӀэ фӀгъӀхьыгъэ юфтхьабзӀ республикӀэ филар-мониӀем мы мафӀхӀэм щыкӀуагъ. АР-м и ЛӀышхьӀу КъумпӀыл Мурат сабыибӀэ зилӀ ныхӀэм шӀухьафтынхэр ыкӀи дипломӀу «Материнская слава» зыфӀло-рӀэр аритыжыгъ. А цӀӀ лъӀплӀр зыфагъӀшӀошагъӀхӀэм ащыщ ТӀхьутӀэмыкӀое районым ит кӀуаджӀу ЩынджыӀе щыщ Бат-мӀн ИннӀэ.

БатмӀн лӀакъом ар кӀызыхь-хьагъэр илӀӀэс 26-рӀэ хьугъӀ. А уахьтӀэм кӀыкӀлоцӀ бзылфыгъэм идахӀ нӀмыкӀ аригъӀуагъӀ, иунагъо зӀригъӀбӀгъоштым, исабыйхэр дахӀкӀӀ кӀазӀрахи-гъӀщыцтхӀэм ыуж ит. ИшхьӀ-гъусӀу АдамрӀэ ежырӀрӀ сабы-итф зӀдапӀу. Унагъом имӀхьанӀ зӀхашӀӀу, гүфӀбӀэныгъӀэ зӀфы-рялӀу зӀдӀӀпсӀух, ясабыйхэр кӀалӀӀых.

— ХӀтрӀэ бзылфыгъи кӀыз-щыхьугъӀ, зыцаплӀгъӀ унагъор ебгӀнӀ, нӀмыкӀ лӀакъо хӀхьӀ. Ащ шӀӀн-хабзӀу илӀыр шхьафы,

о узӀсагъӀэм фӀдӀӀ. Ау апӀрӀэ мафӀу мы унагъом сыкӀызи-хьа-гъӀэм кӀыщегъӀжӀагъӀу сигъа-шӀӀэм сахӀсыгъӀэм фӀдӀу кӀыс-пӀгъокӀыгъӀ, нысӀкӀӀ кӀысӀ-мыплӀыхӀу сыряпшӀащӀу са-лӀытагъ, сӀркӀӀ ащ осӀшхӀо и! ГүфӀбӀэныгъӀу кӀыспагъохы-гъӀр кӀызӀрӀэгъӀшӀыпкӀӀжы-щтым, шхьӀӀкӀафӀэ зӀрафӀс-шӀыщтым, зӀрӀэгъӀлӀӀӀӀӀщт-хӀэм сыдигъокӀи сыпылӀ, — **elo ИннӀэ.**

ХӀгъӀгъу кӀоцӀ юфхӀэмкӀӀ от-делӀу ТӀхьутӀэмыкӀуае щылӀэм илӀӀэс пчӀагъӀрӀэ юф щышӀагъ, инасыпӀ ащ кӀыщычӀӀкӀыгъ.

— КӀӀлӀэ зыкӀӀэмыщӀэ сӀлӀти пшӀӀшӀӀжыӀеу тӀлофшӀаплӀ кӀы-лӀхьӀхӀэрэм сахӀплӀӀщтыгъ. ИннӀэ зӀрӀӀӀӀӀгъоу сыгу рихьыгъ, нӀмыкӀхӀэм афӀэмыдӀу, дахӀу, шӀӀн гъӀтылӀыгъӀэ илӀу, илофшӀӀн ыгъӀцӀакӀӀщтыгъ. ПчыхьӀ горӀэм тызӀхӀӀӀсӀу сикӀалӀэ пшӀӀшӀӀ-жыӀем игугъу фӀсшӀыгъ, ау зы кӀысӀиложыгъӀ. МафӀэ горӀэм юф илӀу садӀжӀ кӀызылохьӀэм

ар ылӀӀгъу ыкӀи ыгу рихьыгъ. СишӀӀныгъӀхӀэм ахӀзӀгъӀхӀонӀу Москва сагъакуи мӀзӀэ заулӀрӀэ сыкӀӀӀтыгъ, сыкӀызӀкӀожыӀм сикӀалӀэ кӀыщӀӀнӀу зызӀригъӀ-хьазырырӀэр кӀысӀауагъ. ПӀ-рыохьу сыфӀхьугъӀ. Сынасы-пышӀлоу сӀлытӀэ, сиынӀсӀэ тиуна-гъо зӀрӀэхигъӀхьоштым апӀрӀэ мафӀэм кӀыщегъӀжӀагъӀу пылӀ, исабыйхэр еплӀх, егъасӀх, — **elo МулӀлӀт.**

Унагъом зӀгурылоныгъӀрӀэ шхьӀӀкӀӀфӀӀныгъӀрӀэ илӀыщт-мӀ, кӀӀлӀӀцӀыкӀу хӀэм гүфӀбӀэны-гъӀэ зӀфырялӀу кӀӀхьуцтхӀэмӀ анахьӀу зӀлӀытыгъӀр бзылф-фыгъэр ары. НысӀр гуащӀэм кӀырыплӀыӀзӀ ишӀӀн-хабзӀхӀэм атехьагъ.

ШӀулъӀгъу зӀрылӀ, зӀгурыложӀ унагъом сабыйхэр кӀыхьухьан-хӀ фаеу ИннӀэ елытӀ. Сыд фӀдӀэ гүмӀкӀыгъо илӀми ар сабыйхӀэм аригъӀӀӀӀгъурӀӀ. НыжӀ-тыжӀ-хӀэм гъӀӀӀӀӀӀхьыдӀу аралорӀэр зымы пӀмышӀынӀу бзылфы-гъӀэм елытӀ.

— Сабым насыпӀр кӀыдӀ-кӀо, ахӀэм рӀхьатныгъӀэ ялӀным, япсауныгъӀэ зӀщымыкӀоным зыгъӀӀӀсӀфыгъо симылӀу ыуж сит. ПӀстӀуми апӀу цыфыныгъӀэ

ахӀӀыным, гукӀӀгъуныгъӀэ зӀ-фӀрялӀу кӀӀтӀӀджынхӀэм сы-пылӀ. НахьыжӀхӀэм шхьӀӀкӀафӀэ афашӀӀу, ежхӀэм азыфагу зӀ-гурылоныгъӀрӀэ гүфӀбӀэныгъӀрӀэ илӀӀу згъӀӀӀӀхӀу сыфӀай. СӀ-ри унӀгъо лужу сыкӀыхьухьа-гъӀшӀ, сабыибӀэ зӀрысым на-сып илӀӀу сӀлытӀ. СикӀӀӀӀцӀы-кӀу хэр сплӀнхӀэмкӀӀэ сигъащӀэ лӀ-пылӀгъушхӀо кӀысфӀхьу. ИлӀӀэс пчӀагъӀрӀэ полициӀем юф щы-шӀагъ, подполковникӀу тӀысы-жыи, кӀӀлӀӀцӀыкӀу ыгъыплӀу кӀуаджӀэм дӀтым ипӀӀӀу илӀӀэс пчӀагъӀэ хьугъӀ юф зышӀӀӀрӀ. СабыйхӀэм щылӀэныгъӀэм чӀыплӀэ гъӀӀӀӀфагъӀэ щаубытынымкӀӀэ гъӀӀӀӀӀӀхьыдӀхӀэр ренӀу арӀо, адыгӀэ шӀӀн-хабзӀхӀэр амыукъо-нӀу егъасӀх, — **кытфӀелуатӀэ тигушылӀгъу.**

БатмӀнхӀэм яунагъо унӀгъо хьызмӀтым лӀӀӀӀу пылӀ.

БылымхӀэр алыгъых, хӀтӀ-рыкӀхӀэр кӀагъӀкӀых. Унагъом ис хьулфыгъӀхӀэр, ИннӀэ ипшы-рӀэ ишхьӀӀгъусӀрӀэ, ащ нахь фӀгъӀӀӀӀӀӀ, кӀалӀхӀэри ренӀу адӀӀӀӀӀӀ.

Тимур илӀӀэс 25-м ит. ИцӀы-кӀугъом кӀыщегъӀжӀагъӀу иуна-гъо исхӀэм акӀырыплӀыӀзӀ уихӀ-

гъӀу шӀу плӀӀӀгъун, кӀызӀрӀеу-ухьумӀн фаер зӀхӀишӀагъ. ДӀзӀм кӀулыкӀу щыхьы кӀызегъӀзӀ-жыӀм дӀзӀ частым лухьагъ, ащ икӀи хӀушхьафыкӀыгъӀэ дӀзӀ операциӀем хӀӀӀжӀӀӀнӀу кӀуагъӀ. МӀзипплӀэ кӀӀтыгъӀу отпуском кӀызагъаком Пермь дӀт дӀзӀ институтым щеджӀӀнӀу тхьапӀэ кӀыратыгъ, ятӀонӀрӀэ курсым ис.

ИслӀам ыныбжӀ илӀӀэс 20 хьугъӀ, дӀзӀм кӀулыкӀу щыхьы-гъӀу Урысыем и ЛӀпкӀ гвардиӀе хӀхьанӀу тхьапӀхӀэр егъӀхьа-зырых. НахьыкӀӀхӀэр джыри цыкӀу хэр, ЩынджыӀе гурыт еджа-плӀэм чӀӀӀсых. БислӀан я 7-рӀэ, ЭльмирӀэ я 4-рӀэ классхӀэм ары-сы, Эльдар мыгъӀэ апӀрӀэ гурыт еджаплӀэм чӀӀӀхьагъ.

ХӀтрӀэ цыфӀи зыкӀӀхьопсырӀэ нӀхьойр, насыпыр БатмӀнхӀэм яунагъо илӀ. ЩысӀэ атӀӀхьынӀу щыт, яцагу сабый щыи макъӀэ дӀлукӀы, ежхӀэм зӀгурылоныгъӀэ азыфагу илӀ. ИннӀэ кӀыфагъӀ-шӀошӀӀгъӀэ тын лъӀплӀмкӀӀэ тыфӀ-гүшӀо, иунагъо рӀхьатныгъӀрӀэ насыпӀрӀэ илӀынӀу фӀтӀӀо.

ДЕЛӀКӀО Анет.

СурӀтхӀэр: унагъом ихьар-зынӀӀ.

Адыгеим и археологие и апэрэ ушэтакIу

Веселовский Николай Иван ыкьор – урыс археолог, Кьокыплэм, Гурыт Азием, Къырым, Кавказым ятарихьрэ ярхеологиемрэ язэгъэшакIу. Ар кызыхьугьэр ильэси 175-рэ хьугъэ.

Самарканд тIын-уплэкIун Iофхэр апэ шызэхышэагъэх, апэдэдэ хы ШыуцIэ Iушом скиф саугъэтыжхэм яуплэкIун шыфежьэагъэ, Улэ ыкIи Къэлэрмэз Iуашхьэхэр, Ошадэ ригъэтIагъэх. Мам-рыкьуае (Новосвободнэм) ХьашпэкI испунэхэр апэ шиуплэкIугъэх, Iошхьэш-хоу Солоха Украинэм шаригъэтыгъагъ.

ЗэлъашIэрэ археологыр 1848-рэ ильэсым шэклогум и 12-м (24-м) Москва кыышхьугъ, ау яунагъо кьалэу Вологдэ кошыжьыгъагъэ ыкIи гимназиер ащ кыышхьугъ. Санкт-Петербург университетым IэклIыб кьэралыгъуабзэхэмкIэ ифакультет 1869-рэ ильэсым чIахы, 1873-м кыуухыгъ. Егугъузэ зэреджагъэм пае кIэлэгъаджэу кычIагъэнэжыгъагъ.

Университетыр кызышхьугъэ лъэхъаным тефэгъагъ дзэ зекIо купым хэтэу 1873-рэ ильэсым Хива зыклогъагъэр. Джащыгъум шIэныгъэлэжэ ныбжьыкIэм Хива хъаныгъом ыналэ тыридзэнэу хьугъагъэ ыкIи ащ фэгъэхыгъэ диссертациеу «Очерки историко-географических сведений о Хивинском ханстве от древнейших времен до настоящего»

зыфилорэр 1877-рэ ильэсым университетым кыышхьугъэшыпкыжыгъэ ыкIи Кьокыплэ тарихьымкIэ магистрэ ашыгъагъ. Ащ кыышхьугъэагъэу шIэныгъэлэжыр Кьокыплэ тарихьымкIэ кафедрэм идоцентыгъ, ригъаджэщтыгъэх.

Веселовскэр 1890-рэ ильэсым кыышхьугъэагъэу университетым ипрофессорыгъ, Кьокыплэм итарихьрэ иархеологиемрэ афэгъэхыгъэ хэушхьафыкIыгъэ курсхэм къащеджэщтыгъ. Урысыем иархеологие и Кьокыплэ обществэ икьутамэ игъэлорышIаIоштыгъ ыкIи экспедициехэр ежэ зехищэщтыгъэх, ау изакъоу пэщэныгъэ адызэримыхьэу, цыхьэшIэгъу унэшъошIхэр илэхэу ыгъатIэщтыгъэх. «Открытый лист» зыфилорэр Императорскэ археологическэ Комиссием кыышхьугъэ, зигъэтIахэхэIэ зэфэхьысыжхэр ежэ-ежырэу ышIыжьышхьугъэх ыкIи а комиссием рыхьылIэжышхьугъэх.

Кыблэ лъэныкъом ильэс кьэс Iоф зэрэщышIэрэм елытыгъэу, хы ШыуцIэ Iушом, Анапэ, 1895 — 1917-рэ ильэсхэм, ильэс 20-м ехьурэ, дачэ шырилэу гъэмафэрэ дэсышхьугъ, Iоф шышIэщтыгъ. Унэу зэрысышхьугъэр джыри а кьалэм дэт.

Н. И. Веселовскэр 1914-рэ ильэсым шэклогум и 29-м ШIэныгъэхэмкIэ академием и Тарихь-бзэшIэныгъэ кьутамэ ичлен-корреспондентэу хадзыгъагъ. Археологием имызакъоу, истори-

ографиемкIэ, нэмыкI лъэныкъохэмкIэ IофшIэгъэ дэгъухэр кыыгъэнагъэх. Ахэм кьахэбгъэщымэ хьушт Урысые археологие обществэм ильэс 50-м игъэхьагъэхэм зэфэхьысыжэ зэрафишхьугъэр.

Пшызэ шьолпыррэ Урысыем икыблэрэ саугъэт 600-м ехьу шаригъэуплэкIугъ. Ильэс 30-у археологием зыпыллыгъэм, ильэс 29-м экспедициехэу зехищэщтыгъэхэм, тичыналэ имызакъоу, Къырым, Тенэ ыкIи Днепрэ Iушохэм пкыгъо хьалэмэтыбэ къацагъотыгъ.

Николай Иван ыкьом тыхэгъэу иархеологие хэмыкIокIэжыныу лъэуж куу, лъэуж дахэ кыыхигъэнагъ.

Археолог цIэрыIом 1918-рэ ильэсым мэлылфэгъум и 12-м идунай ыхожыгъ.

Ошадэ етIэнхэу зэрэхьугъэр

Я XIX-рэ IлэшIэгъум Кавказ заор зауым, хэгъэгум игупчэ шьолпыр кырагъэкIошхьIхэзэ цыфыбэ Пшызэ шьолпыр, «чыгукIэм» кырагъэтысхьэагъэх. Ти Хэкужэ Iошхьабау итхэм пкыгъо лъапIэхэр зэрэчIэлхэр зашIэм, хьунIаIошхэр, куп-купэу зэхыхьэх, къачIахьэхэр ащэхэу е агъэтIухэр фежьэагъэх. Археологие саугъэтхэр бэдэдэу зэрэшхьунIыхэрэ кьэбары археологиемкIэ Комиссием зылэзIэсым, профессорэу Н. И. Веселовскэр талэныкъо кьагъэкIошхьагъ. Джащыгъум 1896-рэ ильэсым станицэщтыгъэу Белореченскэм (Шытхьалэ) ихэгъуашхьэхэм Iошхьэ 56-рэ ашаригъэтыгъагъ.

КъачIахыгъэ пкыгъомэ афэдэхэр зыпарэкли кьамыгъотыгъэхэу хьалэмэт шыпкыагъэх, арыти, хэушхьафыкIыгъэу Белореченскэ (Шытхьалэ) археологие культурэ шIэныгъэм хагъэхьагъ. Тиadyгъ тарихь ия XIII — XV-рэ IлэшIэгъухэр ащ кыыхеубытэх.

Енэгъуагъо, ащыгъум нарт Iуашхьэу Ошадэ икьэбар Веселовскэм адыгэ горэм кыыфилотэгъагъэкIэ. Iофы зыригъэши, Мыекъупэ къакIуи, Iуашхьэр зэпыллыхьэагъэ. ЯтIэу телпыр зэрамыгъэфыкьуагъэр ыгъэунэфыгъагъ ыкIи кыыхьащт ильэсым етIэнэу рыхьухьэагъэ.

ЖьоныгъокIэ мазэм 1897-рэ ильэсым профессорымрэ сурэтышI цIэрыIоу Рерих Константин Иван ыкьомрэ зэгъусэхэу Мыекъуапэ кьэкIошхьагъэх. IофшIэнхэр рамыгажхьэхэзэ абдзахэхэмрэ махьошхэмрэ ятхьэлэуIупIэщтыгъэу, хэсэ зэлукIапIэщтыгъэу тхьэчIэгъ мэзыр кыызготыгъэ Ошадэ исурэт инэу Рерих ышIыгъагъ ыкIи зэкIошхьым зыдищэжыгъагъ.

КъычIахыгъагъэхэр

Мыекъуапэ итемыр-кьокыплэIэ кьэлэ гъунэм щытыгъэ Ошадэ ригъэтIэнхэу профессорым цыфхэр ыубытыи, экспедицие зехищэагъэ. А лъэхъаным археологхэр Iуашхьэхэм зэрэтышхьыгъэхэм фэдэу, ыгузэгъу кьазгырхэмкIэ метрихьэрэ ныкьорэ ишомбгъуагъэу ратыхыгъагъ. ЯтIэр ыльаIэ нэсэу зыдатыхьым, етIэф мыжэо зэпылтыгъэхэр зэфэдэIэ ыльапсэ кыуухьурэхьэу кьегъэтылэIэIыгъэхэу кыыхагъэщыгъагъэх. А мыжэо кромлехым ыкIоцI пхьэмбгъу IужьухэмкIэ зэпылтыгъэхэу, бэнищ зэхэтэу кычIагъотэгъагъ. Метрэрэ сантиметрэ 42-рэ якуугъагъ. БэнычIэхэр кьулэджэ мыжэуакIэхэмкIэ

гъэпкIэгъагъэх, кьуачIэмэ пкьэужыкIэхэр ачIэтIэгъагъэх. Хьэдэ зырызэу кьэунэмэ аралхьажыгъагъэхэм алыакъохэр акIэушхьагъэхэу, ашхьэхэр кыблэмкIэ гъэзагъэхэу, яджабгъурэ лъныкъохэм ателыгъэх.

КыблэмкIэ гъэзэгъэгъэ бэн нахь быхьум дэлъыгъэ хьэдэкъупшхьэмэ пкыгъуабэ апыллыгъ: дышэ кьэгъагъэхэр зытешыхьэгъэхэу диадэмэм ышхьэ кыуухьурэищтыгъ, шыгышхьохэу ыкIи шыгыжыкIэхэу тыжыным, дышэм, мыжэо лъапIэхэм ахэшыхьыгъэхэр япчъагъэкIэ миным ехьушхьыгъэх. Дышэ тенэчмэ ахэушхьыгъэу дышэидэ аспьанхэмрэ цухэмрэ, акIэлэныкъохэр

лпыгъэх.

БэнычIэм хьакъу-шыкъу зэмлэужыгъохэр: дышэм, тыжыным, етIэ гъэжагъэм ахэшыхьыгъэу итыгъэх.

АбгъукIэ джэрэ ыкIи мыжэо Iэмэ-псымэхэр шызэхэлъыгъэх.

Ошадэ ятIэу телпыр зэкIэ зэрэтырамыхьыгъэзэ, пкыгъо 7000 фэдиз кычIахыгъагъ.

Мыекъопэ Iуашхьэм итIын зауым, жьоныгъуакIэм и 25-м профессоры станицэу Костромскоим Iошхьагъэ. Ащ Iуашхьэу щатыхьагъэм дышэу шыхьэу см 33-рэ зиинагъэу, мэлэу телупIэщтыгъэр кыышхьыгъагъ.

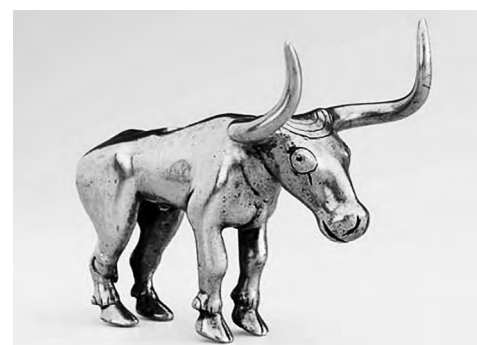
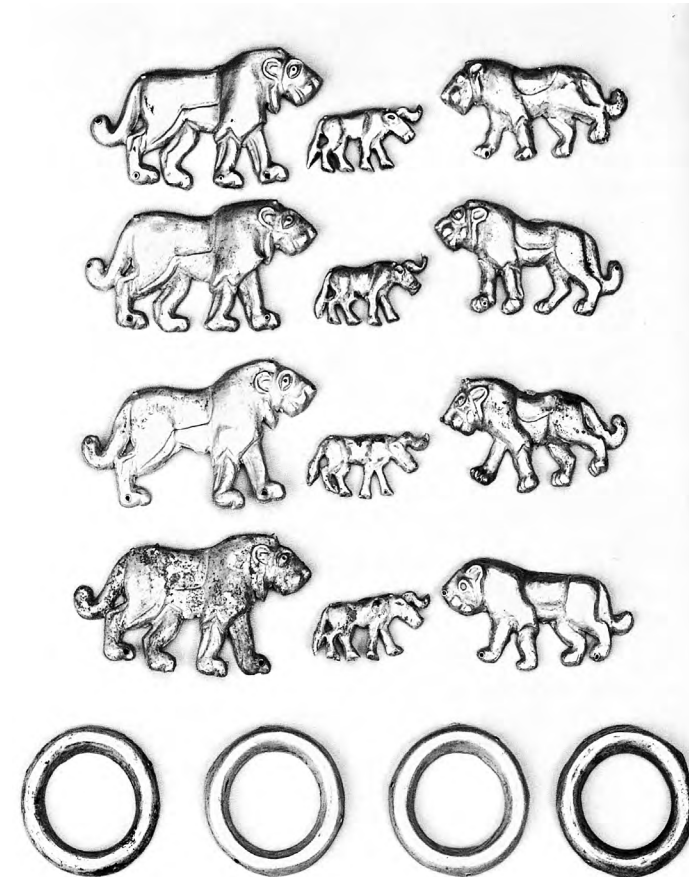
ЗэрэхьугъэмкIэ, зэкIэмэ агъэшIэгъорэ дышэу цу скульптурэхэмрэ дышэу шыхьэу лъэшэу чьэрэмрэ мэээ зэкIэлъыкIохэм, апэрэхэр — жьоныгъуакIэм, адрэр — мэкъуогъум Адыгеим кыышхьыгъотыгъэх.

ШIэныгъэлэжэ цIэрыIом апэ кыыхыгъэщыгъэ археологие культурэхэм ахэхьэр саугъэтхэр чыIпIабэмэ ашатыхь.

Лъагъохэу кыыхыгъэщыгъэхэм археологхэр непэ арэIош, тарихьым, археологием хэхьоныгъэшхохэр фашыхь.

Пшызэ шьолпыр, ижырэ Адыгеим ярхеологием изэгъэшIэн апэ езыхьэжыгъэгъэ профессорэу Николай Иван ыкьом, тятэжэ Iлашхьэмэ якIэныжхьэм якыыхьэжыкIынырэ яуплэкIунрэ Iлахьышхо зэрэхылыгъагъэмкIэ дахэкIэ ыцIэ кьепIогъэ зэпытыгъэми, бэ хьуштэп.

ТЭУ Аспьан.

къатепшыхэу, пшы пчъагъэ хьушхьыгъэх. Лъэбакъохэрэм фэдэу шыгъэхэу, зэрэтырадэщт гъонэжыкIэхэр агъунэм ахэхыгъагъэх. Гъэнэфагъэу ахэр ишыгъын горэм идэгъагъэх. Дышэидэхэр джары апэ зыфэдагъэхэр. Охьтабэ теши, IлэшIэгъу гурытхэм сырымэхэр, дышэу Iуданэхэр ялэхэу зэхьум, хадыхьыхэу рагъэжыгъагъ.

Хьадэкъупшхьэм ыбгъукIэ 8 хьухэу тыжыным сырбыхэр зы метрэрэ сантиметрэ 17-хэр якIыхьагъэхэу шылыгъэх. Ахэм апагъанэщтыгъэу дышэхэу цу скульптуритIу, тыжыныхэу — тIу кьаго-

Юфыгъуабэмэ атегушылагъэх

Адыгэ Республикэм социальнэ-юфшлэн зэфыштыклэхэр шыгъэ-рышлэгъэным фэгъэзэгъэ лъэныкъуищ комиссием зэхэсыгъо илагъ. Ар зэрищэгъ АР-м юфшлэнмклэ ыкӀи социальнэ хэхъоныгъэмклэ иминистрэу Мырзэ Джанбэч.

АР-м ипрофсоюзхэм я Федерацияе мыгъэ илэсы 100 зэрэхуыгъэр ащ итхьаматэу Устэ Руслэн пэублэм кышылугъ. Ащ епхыгъэу юфшлэнмклэ зэфыштыклэхэр республикэм шыгъэ-зэхэсхэу. Лъэныкъуищ комиссием джыгъэу социальнэ зэдэлэжъэныгъэр лъэныкъуищ хьхьалэу юфшлэнмклэ щыт.

Социальнэ зэдэлэжъэныгъэм мэхъаншхо зэрэратырым игугъу кышылэу сьд фэдэрэ юфшлэнмклэ зэдэлэжъэхэр министрствэ зэфыштыклэхэр пашэхуэ Мырзэ Джанбэч, Аульэ Юрэ, Виктор Орловым, Евгений Лебедевым, Мэрэтыкыо Рустем, джаш фэдэу АР-м юфшлэнмклэ къралыгъо инспекцием ипашэу Сихъу Русетэ.

сетэ ыкӀи цыфхэм юфшлэнмклэ ягъэотыгъэныгъэм федеральнэ кыулыкъум и Гъэорышлэнмклэ Адыгеим шыгъэу ипашэу Галина Цыганковам щытхуэ тхылхэр аритыжыгъэх.

АР-м ипредприятиехэм, иорганizationsхэм ыкӀи иучрежденияхэм гъэсэклэ институтым иамалхэр зэрэщызэрэхъэхэрэм фэгъэжыгъэу кыгушылагъ АР-м ипрофсоюзхэм я Федерацияе ипашэу игуадзэу Ирина Семеновар.

2023-рэ илэсым АР-м иорганizationsхэм алутхуэ шьобж зытещагъэ хуыгъэхэм ыкӀи ахэм лъапсэ афэхуыгъэм къатегушылагъ Сихъу Русетэ. Ащ кызыри-луагъэмклэ, мы илэсыр кызы-

хуагъэм кышыублагъэу Адыгеим мыщ фэдэ хуыгъэ-шлэгъэ 13 шагъэунэфыгъ, ахэм апкъ кыкӀыкӀэ нэбгыри 2-мэ ядунай ахъожыгъ, 5-мэ шьобжхэр атещагъэхэ хуыгъэ. Тхьамыклагъо-

филорэм икътэмитлум, предприятияхуэ «Бурани» (станция Ханскэр), «Газпромтрансгаз» (Краснодар), «ЭкоЦентр», «Новые технологии» (кыуаджэу Тэхуэтымыкыуай).

АР-м юфшлэнмклэ къралыгъо инспекцием икомиссием мы хуыгъэ-шлэгъэхэм япхыгъэу зэхэфынхэр зехищагъэх. юфшлэнмклэ лутэу зидунай зыхъожыгъэм иунагъо сомэ миллионитлу, джаш фэдэу шьобжхэр зытещагъэхэм страховой тынхэр аратых.

Джаш фэдэу Адыгеим иорганizationsхуэ лэжъапкӀэм итынклэ

щыублагъэу уплэкӀуни 4 инспекцием зехищагъ. Организации 4-мэ сомэ миллион 11,15-рэ хуэрэ чыфэ ателъэу кышылэуагъ. Ахэм эклэм атефэрэ пшъэдэкӀыжыгъ арагъэхъыгъ. Бюджетым ылэныкъуищ хуыгъэу кышылэуагъэуагъ. 2023-рэ илэсым цыфхэм инспекцием гъогъу 406-рэ зыкыфагъэзагъ, ахэм ащыщэу 274-р лэжъапкӀэм итын фэгъэхъыгъэх. Ахэм эклэм иупчлэжъэу афэхуыгъэх, ящылэуагъэу лэпылэгъу арагъэжыгъэх.

БлэкӀыгъэ илэсым ыкӀи мыгъэ имэзипшлэу пыкӀыгъэм язэфыжыгъэхэр пштэмэ, лэжъапкӀэм итынклэ республикэм юфшлэнмклэ зытэжыгъэхэм ил.

Республикэ бюджетым ипроект агъэпсы зыхуыкӀэ социальнэ мэхъанэ зилэ лъэныкъуищ апелухъащт хьарджхэр кызырэдальтырэ шылкӀэм фэгъэхъыгъэу кыгушылагъ АР-м финансыхэмклэ иминистрэу В. Орловыр. Ащ кызырилуагъэмклэ, 2024-рэ илэсым телъытэгъэ бюджетыр социальнэу щытыщт, процент 62-р ащ пэлуагъэхъащт.

2023-рэ илэсым цыфхэм инспекцием гъогъу 406-рэ зыкыфагъэзагъ, ахэм ащыщэу 274-р лэжъапкӀэм итын фэгъэхъыгъэх. Ахэм эклэм иупчлэжъэу афэхуыгъэх, ящылэуагъэу лэпылэгъу арагъэжыгъэх.

хэр кызырилуагъэхэр: пшъэдэкӀыжыгъэу ыхырымклэ гъунэкъэ гъэнэфагъэ зилэ обществэу «Ставропольский бройлер» зы-

чыфэ зытелъхэм Сихъу Русетэ ягугъу кышылэу. Ащ кызырилуагъэмклэ, лэжъапкӀэм итынклэ мы илэсыр кызырилуагъэхэм кы-

Яшлэшхэмклэ зэхъожыгъэх

Юфшлэнмклэ кӀэщакӀо фэхуыгъэх Горчаковым ыцлэ зыхырэ Фондыр, Адыгэ къралыгъо университетыр, Адыгеим играждан обществэу лэпылэгъу фэхуыгъэныгъэмклэ и Ресурснэ гупчэ.

«Кавказ во времена мировой и региональной турбулентности» — джары лъэныкъуищ хьхьалэу зытегушылагъэхэр. Дунэе проект илэс къэс Урысыем щызэхэщэ, мыгъэ ар апэрэу Адыгеим щэкӀо.

Горчаковым ыцлэ зыхырэ Фондым ипашэу Юрий Жмурко зэхэсыгъом кыекӀолагъэхэм шуфэс гушылэкӀэ закыфигъэзагъ. Ащ кызырилуагъэмклэ, «Кавказский диалог-2023» зыфилорэ проект илэныгъэ-егъэджен программэу щыт, дунэе политикэм ыкӀи зэфыштыклэхэм ялофыгъохэм япхыгъэу яшлэшхэмклэ зэхъожыгъэхэм ар фелорышлэ. Проектым ишуагъэкӀэ дунэе политикэм епхыгъэу Кавказ шьолъырым имызакъоу къралыгъом щы-хуыгъэхэм шыпкъагъэ хэлъэу цыфхэр ащыгъэжыгъэхэмклэ амалышлэхэр шылэ хуыгъэ.

— Лъэщэу тигуапэ хуыгъэ мы илэсым юфшлэнмклэ Адыгеим зэрэщыреклокӀырэр. Сыда плэмэ Адыгеим къралыгъо гъэпсыкӀэ зилэ илэсы 100 зэрэхуыгъэр мыгъэ хигъэунэфыкӀыгъ. Ар хуыгъэ-шлэгъэ инэу щыт. Джаш фэдэу юфшлэнмклэ изэхэщэнкӀэ лэпылэгъу кытфэхуыгъэхэм, анэхъэу проектым изэхэщэнкӀэ ишуагъэу кытэжыгъэхыгъэ Адыгэ къралыгъо университетым илофышлэхэм тафэраз, — кылуагъ Ю. Жмурко.

— Непэ тикъэралыгъо зырт чыплэм елъытыгъэу мы юфшлэнмклэ мэхъаншхо ил. Дунэе политикэм ыкӀи зэфыштыклэхэм ялофыгъохэм нахъыбэрэ татэгущылэмэ, ишуагъэу кызырэкӀоштым щэч хэлъэп. НыбжыкӀэхэр нахъ чанэу мы юфшлэнмклэ кытэжыгъэхыгъэхэм

Дунэе проектэу «Кавказский диалог-2023» зыфилорэм ишлэныгъэ-егъэджен программэу щытегушылагъэхэ зэхэсыгъо Адыгэ къралыгъо университетым щыкӀуагъ. Юфшлэнмклэ хэлэжыгъэх Урысыем ыкӀи лэкӀыб благъэм къарыкӀыгъэ хьакӀэхэр, студенхэр.

фае. Сыда плэмэ, непэ интернетым шыпкъагъэ зыхэмыл кыэбархэр бэу кырагъахъэх. Ахэм ныбжыкӀэхэр ащыгъэху-мэгъэнхэ фае, — кылуагъ Адыгэ Республикэм ныбжыкӀэ юфшлэнмклэ и Комитет ипашэу Максим Голушко.

Адыгэ къралыгъо университетым ныбжыкӀэ политикэмклэ ыкӀи социальнэ юфыгъохэмклэ ипроректорэу Шхъэщэмыкыо Рустам проектым шуагъэу

илэхэр кышылэуагъэхэр ирээныгъэ гушылэхэр Горчаковым и Фонд илэныгъэ афигъэзагъ. ТапэкӀи зегурылоныгъэ азыфагу илэу зэрэздэлэжъэхтхэр кылуагъ.

«Адыгеир гушхо зилэ республикэ цыкӀу» ыцлэу юфшлэнмклэ лекцие гъэшлэгъон кышлэджагъ политикэ шлэныгъэхэмклэ докторэу, Адыгэ къралыгъо университетым ипрофессорэу Жадэ Зуриет. Тиреспубликэ

зэрэздэлэжъэхэр брендхэм ар къатегушылагъ. Джаш фэдэу Адыгэ Республикэм итарихъ ыкӀи икультурэ, шэн-хэбзэу илэхэм хьакӀэхэр щигъэжыгъэх.

— «Кавказский диалог-2023» зыфилорэ проектым изэхэщэнкӀэ Адыгэ къралыгъо университетыр площадкэу кызырэхъыгъэм тэркӀэ мэхъаншхо ил.

Сыда плэмэ дипломатием епхыгъэу ушэтынхэм афэгъэзэгъэ фондэм алыныкъуищ Горчаковым и Фонд пэрытныгъэ ылыгъ. Проектым мурад шхъалэу илэр ныбжыкӀэ специалистхэм апае зэдэгущылэгъу площадкэхэр гъэпсыгъэнхэр ары. «Кавказ во времена мировой и региональной турбулентности» зыцлэу тызтегушылэрэр зыфэгъэхъыгъэр Кавказым непэ гумэкӀыгъоу ыкӀи хэхъоныгъэу илэхэр ары. Тиофшлэгъухуэ Армением, Азербайджан, Грузием ыкӀи Тему-Кавказ шьолъырым ялыкӀохэр юфшлэнмклэ хэлэжъэх. Джаш фэдэу Кавказ исоциальнэ-экономикэ ыкӀи итарихъ-культурнэ хэхъоныгъэхэм татэгущылэгъ. Программэм хэхъу хьакӀэхэм тишъолъыр ичылплэ дахэхэр ядгъэлэгуштыгъ. Адыгэхэм хьакӀэхэр зэрэжыгъэхэм уасэ кыфа-шылэу тэгугъэ. ТапэкӀи тизэ-дэлэжыгъэхэм лъыдгъэкӀотэщт, — кылуагъ Жадэ Зуриет.

Зэдэгущылэгъу шылкӀэм тетэу рекӀоуагъэу юфшлэнмклэ кыдыхэлъытэгъагъэх лекциехэр, лэжъапкӀэм зэдэгущылэгъу-хэр, нэмыкӀэхэр.

Экспертхуэ конференцием кышыгушылагъэх дунэе зэфыштыклэхэмклэ шлэныгъэлэжъхэр, зэльашлэрэ политологхэр, тарихълэжъхэр ыкӀи общественнэ организациехэм ялыкӀохэр.

«Урысые политикэм клэу кытэжыгъэхэр: Кавказ шьолъырымклэ ахэр зыфэгъэхтхэр» зыфилорэмклэ доклад кышылэуагъ Фондым игъэцэкӀэкӀо пашэу иупчлэжыгъоу, профессор-ушэтакӀоу Дмитрий Трениным.

Юфшлэнмклэ шэклогум и 22-м кышлэгъэжыгъэхуэ и 26-м нэс клошт. Программэм кыдыхэлъытэгъу хьакӀэхэм тишъолъыр ичылплэ дахэхэр арагъэлэгуштыгъ.

НэкӀубгъор зыгъэхъазырыгъэр КИАРЭ Фатим.

Искусствэр тибайныгь

«Уджым» цыфхэр егъэуджых

Лъэпкъ Иэмэ-псымэхэмкIэ ТэхъутэмькIое районым илэпкъ ансамблэу «Уджыр» зызэхашагъэр илэс 30 зэрэхъугъэр хигъэунэфыкыгъ.

Ащ фэгъэхьыгъэ мэфэкI концерт АР-м и Лъэпкъ театрэ кыщатыгъ.

АР-м культурэмкIэ иминистрэ игуадзэу Кушъу Светланэ къэгъэлъэгъоным къэкIопIэгъэ хьакIэхэм пэублэ гуцыIэкIэ закыфигъэзагъ.

— «Уджым» непэ имэфэкI. Адыгеим икомпозитор цIэрыIоу ЛъэцэрыкIо Кимэ купым гъогоу фыхихыгъэм тетэу мэлэжъэ. ГъэшIэгъонэу мыхэм ахэслъагъорэр кышъослон, кIэу къахьхэрэр ахэIуакIэ, нахьыжъэу ахэтым цыс

тырахы. Купым Кавказ икыушъхъэ сьджхэр гум къегъэкIы, урэгущо, — **кыIуагь министрэм игуадзэ.**

Хы ШуцIэ Iушъом щыпсэухэрэ шапсыгъэхэм я Адыгэ Хасэ итхьаматэу КIакIыхъу Мэджидэ «Уджым» гуцыIэ фабэхэр кыфигуагъэх ыкIи рэзэныгъэ тхылъ кыфигъэшъошагъ.

АР-м изаслуженнэ артистэу Ацумыжъ Адам мэфэкI концертыр дахэу зэришагъ. Лъэпкъ оредыIо купхэу «Адыгэхэр», «Къамыл» зыфилохэрэр, АР-м изаслуженнэ артистэу БыштэкIо Азэмат, КъБР-м изаслуженнэ артистэу Бэрбэч Аскэр концертым хэлэжыагъэх.

«Уджым» фэгъэхьыгъэу

1993-рэ илэсым ансамблэу «Уджыр» зэхашагъ. Адыгэ Республикэм икультурэ къэзыгъэдэхэрэ творческэ купыр зыми фэдэп. Артистхэм ижырэ лъэпкъ оредхэр къаухъумэ, шыкIэпщынэ бзэпсыхэр къагъэгущыIэу, къамылымкIэ адыгэ мэкъамэхэр агъэжъынчы. Лъэпкъыбэ зыщыпсэурэ Урысыеми, IэкIыб хэгъэгухэми шукIэ ащызэIуагъ. Адыгеим илIыкIоу купыр нэмыкI шъольырхэм ащыкIорэ Iофтхьабзэхэм бэрэ ахэлажъ.

— Адыгэ Республикэм икультурэмкIэ изаслуженнэ IофышIэу Таймэз Щамсудин ары ащ икIэщакIор. Апэрэ

илэс шъыпкъэм ансамблэм «народный» зыфилорэ цIэ Iуаплэр кыфагъэшъошагъ. 2003-рэ илэсым Урысыеми, Адыгеим ыкIи Пшызэ культурэмкIэ язаслуженнэ IофышIэу КIыргъ Юрэ пащэ фэхъугъ. 2013-м щегъэжыагъэу сэ купым сырипащ», — **еIо Адыгэ Республикэм изаслуженнэ артистэу КъэлэкъутэкIо Инвер.**

2021-рэ илэсым «Уджыр» лъэпкъ проектэу «Культурэм» хэлажыи, лъэпкъ самодетельнэ купхэм язэнэкъокъу теклоныгъэр кыщыдихыгъ, грантэу сомэ миллиони 2 кыфагъэшъошагъ.

«2016-м щегъэжыагъэу Урысыеми ыкIи IэкIыбым ащызэхашагъэр фестивалхэм, зэнэкъокъухэм чанэу тахэлажъэ, — **лъегъэкIуатэ игуцыIэ КъэлэкъутэкIо Инвер.** — 2022-рэ илэсым купым «Заслуженный коллектив народного творчества» зыфилорэ щытхъуцIэр кыфагъэшъошагъ. Урысые фестивалэу «Цыф лъэпкъыбэ зыщыпсэурэ Урысыер» зыфилоу къалэу Грознэм щыкIуагъэм илауреат тыхъугъ. Тыркуем, нэмыкI чыIлабэхэм тащыIагъ, гъэхьагъэхэр тшыгъэх».

Уджым нэбгыри 7 хэт: КIыргъ Юр, ШъэуапцIэкIо Адам, ТемрыкIо Адам, ШъхъэIуамыдэ Хъаджислъан, Мышъэ Аслъан, ТыкIо Рустам, звукорежиссерыр Хъут Заур.

Купым кыыхыгъэ гъогум зыригъэушъомбгъуныр ипшъэрылъ шъхъалэу елътэ. Лъэпкъхэм адыгэ музыкальнэ искусствэр нахьышIоу ашIэ зэрэхъурэм, адыгэхэм язэлъIэсыкIэ амалхэр зэрэпытэхэрэм ансамблэм илахьышIу хэлъ. «Уджым» цыфхэр егъэуджы.

ЛЪЭПШЪЫКIО Фатим.

А. Гусев.

Лъэпкъхэр зэзыпхырэ фестиваль

Адыгэ къэралыгъо университетым лъэпкъ культурэхэм яфестиваль щырагъэкIокIыгъ. НыбжъыкIэ IофтхьэмкIэ Федеральнэ агентствэм игрант IэныIэгъукIэ мы илэсым ар зэхашагъ.

МэфитIум кыкIоцI апшъэрэ еджапIэм щеджэрэ студентхэр шэн-хабзэхэм якъэухъумэн фэгъэхьыгъэ Iофтхьабзэ зэфэшъафхэм ахэлэжыагъэх. Урысыем щыпсэурэ лъэпкъ зэфэшъафхэм къахэкIыгъэ ыкIи IэкIыб къэралыгъохэм къарыкIыгъэ студент миным ехъу мыщ щеджэ.

Лъэпкъ хабзэхэр кыизетегъэнэжыгъэнхэр, хэхъоныгъэ ягъэшIыгъэнхэр, лъэпкъхэм якультурэ ыкIи ялэшагъэхэм нэмыкIхэр нэIуасэ афэшIыгъэнхэр, студентхэм азыфагу зэгурыIоныгъэ илIыныр ары зэхэщакIохэм пшъэрылъ шъхъалэу зыфагъэуцужырэр. Цыф лъэпкъ зэфэшъафхэм ятарихъ, яшэн-

зэхэтыкIэхэр ныбжыкIэхэм ашIэнхэ, ахэм лъытэныгъэ афашIын фае.

НыбжыкIэхэм лъэпкъ зэгурыIоныгъэ азыфагу илIыныр, IэкIыб къэралхэм къарыкIыгъэ студентхэм еджэныр кын къащымыхъуным афэгъэхьыгъэ Iофгыохэм ыкIи нэмыкIхэм защытегушIыгъэхэ Iэнэ хъураемкIэ фестивалыр кыизэIуахыгъ.

Iофтхьабзэм кыдыхэлъытагъэу лъэпкъ зэфэшъафхэм яшхыныгъохэр студентхэм къагъэхъазырыгъэх. Iанэм гъомылэпхъэ бэдэдэ тетыгъ, шъхъадж илэпкъ ишхыныгъо, ишъуашэ къагъэлъэгъуагъэх. Мы мафэр адыгэ уджкIэ аухыгъ.

«Тызэфэдэп, ау тызэгъус» зыфилорэ IофтхьабзэмкIэ фестивалым иятIонэрэ мафэ зэфашIыжыгъ.

Адыгеим итарихъ, ичылопс ябаиныгъэ фэгъэхьыгъэ къэгъэлъэгъоным Iофтхьабзэр кыгъэдэхэагъ, пщынэ мэкъамэм, адыгэ оредым къэзэрэугъоигъэхэр едэлугъэх. Нэужым Армением, Абхъазым, Грузием, Конго, Сирием, Тыркуем, Узбекистан, Урысыем афэгъэхьыгъэ видео тыхыгъэхэм арагъэлпыгъэх, мыхэм якультурэ, яшэн-хабзэхэр кызыIотыкIырэ къэгъэлъэгъонхэр къащыгъэх, усэхэм къяджагъэх.

Лъэпкъэу кызэхэкIыгъэхэм ыкIи динэу алэжырэм ямылътыгъэу апшъэрэ еджапIэм щеджэхэрэр Iофтхьабзэм зэфышагъэх. Мы мафэм нэбгырэ пэпчыI культурэ зэрэбаир кыгъэлъэгъуагъ.

ДЕЛЭКIО Анет.

Лъэхъаныр ыкӀи цыфыр

ЩыӀэныгъэр гъунэнчъэу илъэпӀагъ

РСФСР-м изаслуженнэ врачэу Н. И. Клюевыр кызыхъугъэр илъэси 135-рэ хъугъэ.

Н. И. Клюевыр шэклогум и 24-м 1888-рэ илъэсым Тамбовскэ хэкум ит селоу Иноковка кызыхъугъ, унэгъо бынлужъу щапӀугъ. Ятэ къоджэ псэупӀэм иписарыгъ (итхэкӀуагъ). Ау унагъор мэкъумэщышӀэхэм ащыщыгъ. ИцӀыкӀугъом щегъэжъагъэу Клюевыр еджэным, гъэсэнэгъэм акӀэхъопсэу къэтэджыгъ

ыкӀи Тамбовскэ губернскэ гимназием чӀэхъагъ, дэгъоу зэреджэрэм паекӀэ еджэпкӀэ ахъщэ тыныр Ӏахыщтыгъэп. КӀалэр иунагъо щыгугъынэу щытыгъэп, ыкӀи илъэс 16-м кыщегъэжъагъэу ышӀхъэ ыӀыгъыжъэу, ыпкӀэ зыхэлъ урокхэр еджэным фытемыгъэпсыхъэгъэ гимназистхэу ублэпӀэ классхэм арысхэу, унэгъо байхэм къарыкӀыгъэхэм аригъэхъыщтыгъэх.

1907-рэ илъэсым Тамбовскэ гимназиер Николай Клюевым кыуи, Императорскэ Харьковскэ университетым медицинэмкӀэ ифакультет истудент хъугъэ. Мы уахътэми, щымыӀэм кыыхэкӀэу, ащ урокхэр аригъэхъыщтыгъэх ауж къинэхэрэм апае, охътаби ащ тыригъэкӀуадэщтыгъ. Ежыр дэгъоу еджэщтыгъ, ау стипендиэ кыратыщтыгъэп. Ащ кыыхэкӀэу, я III-рэ курсым нэсыгъэу ар Петербург дэт Императорскэ дзэ-медицинэ академием кӀожыгъагъ, ащ стипендиери кызыраты хъугъэ. 1912-рэ илъэсым Николай Клюевым врач зэрэхъугъэмкӀэ диплом «с отличием» кыратыгъ. Сэнэхъатым ныбжырэу зэрэфэшыпкӀэщтыгъэмкӀэ тхьалъанэу ышыгъэр кыгъэшыпкӀэжъэу ыкӀи зыкӀи щымыгъупшэу шыӀагъ.

Зафэу, зышӀхъамамыжъэу, иӀуагъэ емыпӀыжъэу, укӀытэрэ нэхъойрэ зыхэлъ цыфыгъ. ӀофшӀэкӀо мыпшъыжыгъ, медицинэмкӀэ хэхъоныгъакӀэхэм сыдигъуи ащыгъозагъ, ар зэкӀэ шӀуагъэ кытэу гъэфедэгъэным лъэшэу пылъыгъ.

1912-рэ илъэсым тыгъэгъэзэ мазэм Николай Ивановичыр врач кызырэкӀоу я 2-рэ Сыбыр мэшӀокугъоу батальонэу къалэу Хабаровскэ дэтым агъакӀо. Ау

Апэрэ дунэе заор 1914-рэ илъэсым кызыежъэм, врач шӀхъалэу фронтым кӀуагъэ. Дзэ къулыкӀум ар 1918-рэ илъэсым нэс хэтыгъ, етӀанэ кыыхэкӀыжыгъ. Мы илъэс дэдэм ишышӀхъэу мазэ Москва имэшӀокугъоу къутамэхэм ащыщ врачэу ӀофшӀэныр щырегъэжъэжы. Мазэ закъорэ Ӏоф ышӀагъэу, Дзэ Плыжыым ашагъ ыкӀи илъэси 6-рэ къулыкӀур кызыхъыгъ. Клюевхэм яунэгъо хъарзынэщ хэлъ документхэм ар зыфэдэ дзэ врачыгъэр, зэрэӀофшӀэкӀошхуагъэр, шӀэныгъэ дэгъухэр иӀэхэу, ахэр шӀуагъэ хэлъэу ыгъэфедэжъынхэ зэрилъэкӀыщтыгъэр, сымаджэхэмкӀэ зэрэзэфэгъэр, зэфэдэу афэгумэкӀэу ыналэ зэратетыгъэр тхыль-тынхэм къащыӀуагъ.

ИӀыгъэ, и Хэгъэгъу шӀульэгъу ишыхъатых кӀэралыгъо шӀухъафтынхэу Апэрэ дунэе ыкӀи Граждан заохэм зэрахэтыгъэхэмкӀэ кыфагъэшъошагъэхэр.

Мыекъуапэ кӀэкощыжъы

1924-рэ илъэсыр Николай Ивановичым ищыӀэныгъакӀэ епхыгъ. Дзэм кызыхэкӀыжыым, ар Мыекъуапэ щыпсэунэу иунагъуи игъусэу кӀэкӀожы ыкӀи Адыгеир ахэмкӀэ чыпӀэ-хэку лъапӀэ хъугъэ. Клюевхэм яунэ Мыекъуапэ икультурэ гупчэ хъугъагъэ, ащ къэлэ интеллигенциер щызэрэгъуищтыгъ.

Н. И. Клюевым ишӀхъэгъусэу, Адыгеим щызэльашӀэгъэ композиторэу Инна Владимировна Святловская ирукъэкӀыжхэмкӀэ, 1924-рэ илъэсым кыщегъэжъагъэу 1928-м нэс Николай Иван ыкӀор къэлэ сымэдэжъым иврач шӀхъалэ ыкӀи зэльашӀэрэ врач-зэшхэу Соловьевхэм аготэу Ӏоф адӀишӀагъ. Мы илъэс къинхэм сымэдэжъыр бэхэм ащыкӀэщтыгъ – Ӏэмэ-псымэхэр, Ӏэзэгъу уцхэр ыкӀи гъомылапхъэхэр фикъуштыгъэхэп. А Ӏофыгъо пстэури врач шӀхъалэм тегъэкӀэгъагъэх, сыда плэмэ, а уахътэм къалэм мы медицина учреж-

дение закъор ары дэтыгъэр. Ау Н. И. Клюевым ицӀыфыгъэ инкӀэ, ишӀэныгъэхэмкӀэ, цыфхэм фыщытыкӀэ дахэу афырилэмкӀэ шӀхъакӀэфэныгъэр кыылэжыгъ. ХэпшыкӀэу сымэдэжъым иматериальнэ-техническэ зытет нахъышӀу хъугъэ ыкӀи къалэм дэсхэм япсауныгъэ кӀэухъумэгъэнымкӀэ ӀофшӀэныр зэтыригъэуцуагъ.

1928-рэ илъэсым кыщегъэжъагъэу 1941-м нэс Н. И. Клюевыр къэлэ сымэдэжъым итерапевтическэ отделение ипэшагъ, ишӀэныгъи иопыти сэнэхъатым хигоцагъ. Ащ ыужым, сымэдэжъым иврач шӀхъалэ ӀэнатӀэр ештэжъы. Клюевыр ныбжыкӀэу сымэдэжъым

труд в Великой Отечественной войне 1941 – 1945 гг.» зыфилохэрэр.

Зэо ужым Клюевым медицина ӀофышӀэхэм яухъазырыныгъэ Ӏоф дишӀагъ. Курсэу кызызӀуахыгъэхэм «Внутренние болезни» зыфилорэ дисциплинэмкӀэ ащыригъаджэщтыгъэх. Мы еджапӀэр етӀанэ Мыекъопэ медицина училищ хъугъэ, ащ кычытӀупшыгъэхэм ащыщхэм медицинэм чыпӀэ хэхыгъэ щагъотыгъ, сэнэхъатым фэшыпкӀагъэх. Н. И. Клюевыр врач ӀэпӀэсэу, гъэсэкӀо-егъэджэкӀо инэу зэрэщытым имызакъоу, общественнэ ӀофышӀэхуагъ, Мыекъопэ къэлэ Советым тӀогъогъу идепутатэу хъадзыгъагъ. Медицинэм ыӀэныкӀокӀэ гъэхъэгъэшӀухэр зэрилэм ыкӀи хэкум, къалэм якультурэ чанэу сыдигъуи зэрафӀэжъагъэм апаекӀэ кӀэралыгъо тын инэу Лениным иорден кыфагъэ-шъошэгъагъ. 1957-рэ илъэсым РСФСР-м изаслуженнэ врач хъугъэ.

Гъэтхапэм и 12-м 1970-рэ илъэсым Н. И. Клюевыр дунаим ехыжыгъ, ау шӀоу ышӀагъэмкӀэ, врач дэгъу дэдэу зэрэщытыгъэмкӀэ цыфхэм ыцӀэ къахэнагъ. Адыгеим ыкӀи Мыекъуапэ

кыӀульэхэрэм лъэшэу афэсакъэу, яӀэпӀэ-ӀэсэкӀэу, шӀэныгъэхэмкӀэ адэгъуащэщтыгъ. 1946-рэ илъэсым отделением кӀагъэ-кӀогъэгъэ специалист ныбжыкӀэу И. В. Ерохинам игъэсэкӀуагъ Николай Ивановичыр, ыужым ар хэкум щызэльашӀэрэ врач хъугъэ.

Зэошхом илъэхъан

Хэгъэгъу зэошхом илъэхъан нэмыц фашист-техакӀохэр Адыгеим къибанэхи, лажы-хъакъи зымыӀэ цыфхэм хъазабышхо арагъэщэчыгъ. 1942-рэ илъэсым ишышӀхъэу мазэ кыщегъэжъагъэу 1943-м ищылэ мазэ нэс пыир хэкум щыхъушӀагъ. Мы уахътэм докторэу Н. Клюевыр партизан отрядэу «Народные мстители» хэтхэм ӀэпыӀэгъу афэхъугъ. Связноеу Наталья Служава кызырӀотэжыщтыгъэмкӀэ, уцэу ячыкӀагъэхэр ыкӀи нэмыкӀ медицинэ ӀэпыӀэгъур зэрилъэкӀэу аригъэгъотыщтыгъ. Мыекъуапэ пыир зыдафыжыым, Николай Иванович ежы ишӀоигъоныгъэкӀэ, госпиталым изэтегъэпсыхъабын фежъагъ, дзэкӀолӀ уӀагъэхэм нахъ псынӀкӀэу ӀэпыӀэгъу зэрагъотыщтым пылъыгъ. Врачымы ӀофшӀэгъэ ин, ипсэемыблэжыныгъэ къакӀэлъыкӀуагъэх медальхэу «За оборону Кавказа» ыкӀи «За доблестный

Николай ишӀхъэгъус

ятарихъ Николай Иванович Клюевым чыпӀэ хэхыгъэ ащыриӀ, зыщыпсэугъэ унэм шӀэжы мыжъобгъу кызыщыфызӀуахыгъ. Ащыгъупшэрэп, игугъу ашы, ишӀу бэгъуагъэ.

МАМЫРЫКЪО Нуриет.

Сурэтхэр: хъарзынэщым кыыхэхыгъэх.

ЕджапIэм иубилей

Анахь дэгъухэм ащыш

Мыекьопэ спорт еджапIэу В.С. Максимовым ыцIэ зыхьырэр загъэпсыгъэр ильэс 80 хьушт. Ащ фэгъэхьыгъэ мэфэклI офтхьабзэхэр шэклогум и 26-м зэхащэштых.

ЕджапIэм зыщызыгъасэхэрэм якъэгъэ-лъэгъонхэм къэзэрэгъаохэрэр япIынхэ альэкIышт, джащ фэдэу мыр къэзыухы-гъэхэр ыкIи непэ щеджэхэрэр зэхахьэм цагъэшлостых, шлухьафтынхэр афашы-щтых.

ЕджапIэм итарихь 1943-рэ ильэсым къыщегъэ. Ащ апэрэ пашэу иIагъэр Мария Эвраповар ары. Апэрэ тренерэу IофшIапIэм аштагъэр Борис Дарпинян. Спорт гимнастикэм иотделение ар ипэ-цагъ.

1946-рэ ильэсым баскетболым иотде-ление къыщызэлуахыгъ, мыщ нэгъырабэмэ зыщагъэсэщтых. ЕжапIэм къычIэкIыгъэ Тамара Калягинар мы спорт лъэккым-кIэ олимпийскэ чемпионкэ хьугъэ. БаскетболымкIэ ригъэгъэгъагъ зэлашIэрэ спортсменэу, тренерэу Владимир Мак-симовым. Нэужым ащ гандболым зыфи-

гъэзагъ ыкIи гъэхъэгъэшхохэр ышIынхэ физэшлокIыгъ. Непэ ащ ыцIэ еджапIэм ехы.

ЕджапIэм хэхьоныгъэхэр ышIынхэмкIэ, ыпэкIэ лъыкIотэнымкIэ Iофышхо зэшлу-хыгъ баскетболымкIэ тренерэу Тыгъужь Эдуард. Ар мы спорт организациеим ильэс 25-рэ ипэцагъ. А уахътэм къы-кIоцI еджапIэм гъэхъэгъэшлухэр ышIыгъэх, Урысыем спортымкIэ имастер 41-рэ ыгъэсагъ.

Джырэ уахътэм еджапIэм тренер-кIэ-лэегъэджэ 27-мэ Iоф шашIэ. Баскетболым, спорт ыкIи художественнэ гимнастикэм, здегъэштэн есыным, нэмыкI отделени-ехэм спортсменхэм зацагъэхъазырын амал яI. Гъэхъагъэу, къэгъэлъэгъонэу илэхэмкIэ мыр спорт еджапIэр анахь дэгъухэм ахальытэ.

Футбол

Титренер къахагъэщыгъ

Республикэ спорт еджапIэхэм футболымкIэ итренер анахь дэгъухэм ясатыр хэфагъ. Ащ фэдэ зэфэхьысыжьхэр ышIыгъэх футболымкIэ Краснодар краим ифедерацие.

2023-рэ ильэсымкIэ судья анахь дэгъуи 5 ыкIи тренер анахь дэгъуи 10 федерациеим къыхи-гъэщыгъэх. Ахэм ащыщ Адыгеим икомандэу «Зэкъошныгъ – 2008» зыфилорэм итренерэу Александр Белоус. Тифутболист ныбжьы-кIэхэм Краснодар краим изенэкъо-

къу апэрэ чIыплэр къыщыдахыгъ, зыныбжь ильэс 16-м емыхъугъэ-хэр ары ащ хэлэжъагъэхэр. Фи-нал едзыгъор поселкэу Кабар-динкэм щыкIуагъ. Титренер тыфэ-гушIо, тапэкии гъэхъагъэхэр ышIынхэу фэтэлэ.

Къатхэхэрэм яшIошIрэ редакциеим иеплъыкIэхэмрэ зэтемыфэнхэ альэкIышт.

НэкIубгъор зыгъэхъазырыгъэр БЗЭШУ Асхъад.

Зэхъышагъэр ыкIи къыдэзы-гъэкIырэр:
АР-м лъэккIэ Iофхэм-кIэ, IэкIыб къэралхэм ащысэурэ тильэпкъэ-гъухэм адырIэ зэпхы-ныгъэхэмкIэ ыкIи къэбар жьугъэм иамалхэмкIэ и Комитет
Адресыр:
385000
къ. Мыекъуапэ,
ур. Крестьянскэр, 236

Редакциер зыдэщыгъэр:
385000,
къ. Мыекъуапэ,
ур. Первомайскэр, 197.
Телефонхэр:
приемнэр:
52-16-79

Редакциеим авторхэм къаIыхырэр А4-кIэ заджэхэрэ тхьапэхэу зипчъагъэкIэ 5-м емыхъухэрэр ары. Са-тырхэм азыфагъу 1,5-рэ дэлъэу, шрифтыр 12-м нахь цIыкIунэу щытэп. Мы шапхъэ-хэм адимыштэрэ тхыгъэхэр редакциеим зэкIегъэкIожьых.
E-mail: adygvoice@mail.ru

Зыщаушыхъатыгъэр:
УФ-м хэутын IофхэмкIэ, телерадиокъэтын-хэмкIэ ыкIи зэлы-IэсыкIэ амалхэмкIэ и Министерствэ и Темыр-Кавказ чIыпIэ гъэIоры-шIапIэ, зэраушыхъатыгъэ номерыр
ПИ №ТУ23-00916

Зыщыхаутырэр
АО-у
«Полиграф-ЮГ»,
385000,
къ. Мыекъуапэ,
ур. Пионерскэр,
268

ЗэкIэмкIи пчъагъэр
4033
Индексхэр
П 4326
П 3816
Зак. 1985

Хэутыным узщыкIэтхэнэу щыт уахътэр
Сыхъатыр
18.00
ЗыщыкIэтхэгъэхэ уахътэр
Сыхъатыр 18.00

Редактор шъхьалэр
МэщIэкъо С. А.

Редактор шъхьалэм игуадзэр
Тэу З. Дз.

ПшъэдэкIыжь зыхьырэ секретары
Тхьаркъоხო А. Н.